

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega mesca na celi polji, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVII.

V Ljubljani 1. sušca 1864.

List 7.

Postna pesem.

(Po latinski „Patris sapientia.“)

Zgolj očetova modrost in nebes resnica,
Bog in clovek je vjet, ko sveti danica,
Hitro zapustijo ga vsi njegovi drugi,
Judje zasramujejo v jezi ga neblagi.

Pervo uro pred Pilata Jezusa peljajo,
krive price govore čez-nj laž in grajo,
Zausnice ti dajo, Jagnje ljubeznivo!
Ti v obličje pljujejo, Solnce nevasljivo!

Tretjo uro vpijejo, ga na križ razpeti,
Ga v skerlat ogernejo, jamejo ga kletji;
Ternov venec spletejo, križ mu naložijo,
In ga na Kalvarijo nesti zarotijo.

Šesto uro Jezusa že na križ razpnejo,
In med dva razbojnika staviti recejo;
Od terpljenja žejnemu žolca piti dajo,
Rešnje Jagnje Jezusa v zanicvanje imajo.

Ob devetih Jezus še vzdigne oči svoje,
Reče: „Oče! izročim dušo v roke tvoje!“
Nagne glavo, umerjè; stran vojak preterkne,
Zemlja maja, stresa se, jasno solnce merkne.

O zahodu Jezusa snamejo raz križa;
Glej, o clovek, Bog takó se za nas poniža!
Njega smert rodila je naših duš zdravilo:
Kralj nam zemlje in nebes našel to plačilo.

V mraku telo Jezusa v grob so položili
In z mazili dragimi vredno počastili.
Pisma so dopolnjene, vse se je zgodilo,
Sveti raj nam je odpert s smertjo to premilo.

Tebi le-to postnico k časti naj pojemo,
Vse skesane ti serca v dar naj prinesemo;
In po smerti, prosimo, našega telesa
Vzemi, mili Jezus naš! duše vse v nebesa.

Jožjankov.

V čast Tančice Gospodove.

Posvečuje ji katoliška cerkev tretji petek v postu.

Tančica presrečna,
Pozdravljena bod',
Ker v tebe povit bil
Je Kristus Gospod!
Sprelepo belina
Se tvoja bliši.
Podobo nedolžnost'
Skazuješ nam ti.

Tančica presrečna,
Pozdravljena bod',
Ker v tebe povit bil
Je Kristus Gospod!
Vsa v kervi rudeci
Pobarvana si.
K' jo točil je Jezus
Za grešne ljudi.

Tančica presrečna,
Pozdravljena bod',
Ker v tebe povit bil
Je Kristus Gospod!
S solzami rošena
Marijnimi vsa,
Ko dala z naročja
Je Jezusa b'la.

Tančica presrečna,
Pozdravljena bod',
Ker v tebe povit bil
Je Kristus Gospod!
Ti zadnja pokrila
Si Rešnje Telo.
Ko v skalnato jamo
Vloženo je blo.

Tančica presrečna,
Pozdravljena bod',
Ker v tebe povit bil
Je Kristus Gospod!
Ni rajsko sijala,
Ko grob se odperl.
Spričvanje dajala,
Da Jezus je vstal.

Tančica presrečna
Pozdravljena bod',
Ker v tebe povit bil
Je Kristus Gospod!
Naj tvoja belina
Kristjane uči:
Naj lepše se v raju
Nedoznost bliši.
Rodoljub Podratitovski.

Prostomiselnost in mile sestre.

Kjer je revšina, si napravijo take čevlje, da se vsaka noga vanje podá. Enak čevlj je beseda „liberalnost“, prostomiselnost ali prostodušje. Liberalci so se neki od l. 1815 — 48 imenovali možje napredvanja; rada se ta beseda daje prijatlom vstavnih držav; skorej nar večkrat si pa to ime prilastujejo mozaki, ki hočejo svet osrečiti brez Kristusa in njegove Cerkve, ali sploh brez Boga in njegove milosti. Cerkev sama pa prostomiselnost določuje s takimi-le serčnimi besedami: „Vi namreč bratje ste v prostost poklicani; vendar naj pa prostost ne daje priloznosti mesu, temuč po ljubezni duha si med seboj postrezite. Zakaj vsa postava je v eni zapovedi zapopadena: Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe. Ako se med seboj grize-te in ujedate, glejte, da se med seboj ne pokončate. Rečem pa: živite po duhu, in ne bote mesnih želj spolnovali! Zakaj mesó poželi zoper duha, duh pa zoper mesó; ta dva sta si namreč eden drugemu nasproti, da ne smete vsega storiti, kar koli bi hotli.“ (Gal. 5, 13—17.)

Ktera da je prava prostomiselnost, ni težko razločiti. Cerkev, kar uči, ima od Boga, je torej terdno vstanovljeno in stanovitno, torej Cerkev vse svoje nauke tudi v djanji spolnuje. Sedanja liberalnost pa je nekako pajčevnato človekoljubje, ki ga ne ogreva tista ljubezen, ki je pripravljena za terpeče človeštvo tudi delati, tudi terpeti, ob kratkem: se tudi darovati.

Sedanji liberalizem je večji del taki, da le na nekaki časni prid meri, ker je brezveren. On privoši temu in unemu časnih dobrót, nar več pa sam sebi. On privoši bližnjemu tudi časno nasladnost, razuzdanost, mesenost, ker ta liberalizem je zgubil vero in torej boljših dobrót ne pozna. Zavolj tega ta prostomiselnost terdovratno nasprotva vsemu, kar je mesenosti nasproti, ter strupeno merzi nad tistimi, ki zatajevanje priporočujejo, sovrazi duhovstvo, redovno osebstvo, ki človeštvo tudi na dobrote prihodnjega življenja zavračuje; celo jetnikom in bolnikom ne privoši naj milejši strežbe po krotkih rokah usmiljenih sester; ta liberalizem je sovražnik sv. Cerkve in njenih naredb, celo njenih dobrót.

„Kar liberalno učilno sploh tice,“ pravi Donoso Cortes, ona ni bogoslovska, razun v tej stopnji, kolikor vse učilno

morajo biti. Ne da bi razločno povedala, kaj da veruje, ne da bi se s tem pečala ter svoje misli zastran Boga in ljudi, zastran dobrega in hudega, zastran reda in nereda razjasnila. — se nasproti šopiri s preziranjem teh imenitnih preiskovanj itd. Kako resnične so te besede, vidi sleherni, kdor le malo pozna sedanjo tako imenovano olikanost. Nič ji ni bolj zoperno, kakor kaj slišati od Boga povračevalca dobrega in hudega, od dobrót, ktere le tiste unkray čakajo, kteri nebesko kraljestvo s silo nase vlečejo. Opomni meseže na post, spoved, božjo službo, reci mu, da meseno življenje človeka od Boga, neskončne svetosti, loči in vekomaj nesrečnega stori: kaj ti bo odgovoril? Zarenčal bo kakor dremež medved, ko ga medvedar z gorjačo žokne, ali pa celo se zaderl kakor togotna hijena; če bo pa hotel nekoliko lepši se obnesti, te bo s pohuljenim zasmehovanjem kolikor toliko piknil.

Prav dobro jo je zadel markis Valdegamas; piše namreč: „Liberalna učilna, sovražnica temote in svitlobe ob enem, si je izvolila sama zase nekako nedoločeno mračnost med razsvitljenimi in temnimi prostori, med večno senco in božjo zarijo. V ta brezimni prostor se vstopivša, se je lotila naloge, brez Boga vladati. . .“

Lažnjivo prostomiselnost je prav dobro zaznamnjaval kardinal Raušer, ko je v gosposki zbornici govoril zoper take, ki hočejo vlado prisiliti, da naj bi duhovnim redom vzela vravnavo kaznovavnic. Pravi namreč: „Nameni, kteri so pri vravnavi kaznovavnic edini določilni, ne tirjajo, da naj se duhovni redovi iz njih odpravijo, temuč da naj se ohranijo in da naj jih vlada podpira. Je pa očitna reč, da tišanje na vlado v tej reči ima ves drug vzrok, kakor pa skerb za hrano jetnikov ali pa za olajšavo očitnemu zakladu. Iše se odprava duhovnih društev kakor poklon, ktereга, češ, je vlada liberalizmu dolžna; iše se kakor demonstracija, ki naj jo stori zoper katoliško Cerkev. Ako hoče kdo prizadevanje, državo brez Boga ustanoviti, liberalizem imenovati, bodi mu; kteri s tem niso zadovoljni, naj se zmenijo s tistimi, kteri so besedi tako rabo dali; po tem pa je liberalizem sovražnik prave, mogoče, prihodnosti zmožne prostosti. Ako se mora vlada takemu liberalizmu pokloniti, potlej se vé da mora duhovne redove iz kaznivnic odpraviti; potem mora pa dopustiti še vse druge reči, reči, ktere podpornje Avstrii pretresajo. Takemu liberalizmu pa se vklanja le samo tista vlada, ktera svojo prihodnost zaverže, da bi eno noč mirno spala, ali pa verno kakor pred malikom poklekuje pred enodnevni ploskanjem, ki se pa že jutri v gorjé spreveči utegne. Mi pa zaupamo vladi Nj. veličanstva, da si prizadeva, Avstrijo pripeljati do svobode, ktera ima zmožnost življenja, ker živi v miru z Bogom in s pametjo. Od konca leta 1839 se je z vsimi pomočki umetnega spodkopovanja vojskovalo zoper nemočne ženske, ktere od posvetnega išejo le samo to, kar je nar bolj potrebno in v zatajevanji služijo svojemu bližnjemu. To nevredno počenjanje ima na čelu znamenje sovraštva zoper keršanstvo; ima pa nad seboj še tudi nekaj zaničljivega, mevzastega, česar bi se mogel tudi taki sramovati, pri komur je keršanstvu že odklenkalo. . .“

Kardinalovo dokazovanje je poterdil baron Hennem s tem, kar je sam vidil, bivši v kaznovavnici Kartuzi, ktero redovne sestre opravljajo. Tudi on je bil nasprotnik tega, da bi se moški jetniki dajali redovnim sestram v oskerbovanje, in s to mislijo je obiskal napravo v Kartuzi. Toda že skoz eno dopoldne je spremenil misel. Zapusil je kaznovavnico premagan z vtisljejem, da te slabe ženske skazujejo veliko veči moč do sebi zročeni jetnikov, kakor pa je kdej kaka moška oskerbnija to doseči zamogla. To pa stori veselje, s kterim radovoljno si izvoljeno nalogo izvršujejo; nezmerna pohlevnost in poterpežljivost, ki jo skazujejo v keršanski ljubezni in ponižnosti; neprestrašnost, ki jo jim daje zaupanje na brambo Božjo; celo tudi

še mehki glas, ki iz njih čistih serc zvoni hudodelniku na uho, ki kaj tacega ni navajeno. Govornik se srečnega šteje, da mu je ta dan dopušena čast, tudi pred tem slavnim zborom pobožnim in ponižnim zaslugam duhovnih sester pravičnega se skazati. Voši pa, naj bi se vsim nasprotnikom enaka priložnost naletela, ter bi se tega s svojimi lastnimi očmi prepričali. . .“

Oba govora je slavna zbornica s pohvalo počastila in določila v prid redovnih sester.

Prav zares le s presojami omreženo, veri malo prijazno, človeštvu nemilo serce mora biti, da bi jetnikom in bolnikom strežbe usmiljenih sester ne privošilo, ktera se sploh in še zlasti v vsaki veliki sili tako lepo poterjuje. Ne le keršanske vlade ktereга koli spoznanja so jih v vojskah k ranjenim vojakom klicale, temuč tudi sam turški car si jih je v službo prosil in jim je v samem Carigradu naj lepši spoštovanje skazal. Neki protestanski ranjen častnik v ameriški vojski, ki je njih strežbo vžival, jim je pričevanje dal, da to so pravi angeljci. Tudi zdaj jih na bojišče v Šlesvik-Holštejn avstrijska katoliška in pruska protestantska vlada od več strani ubogim ranjenim vojakom v pomoč kliče.

Kdo ne spozná, da to je prava in resnična prostomiselnost, to je velikodušen liberalizem, ko se s serčnostjo in ljubeznijo, po dnevu ali po noči, tudi z nar večim trudom, s pozabljenjem celo same sebe nežna duša terpečemu človeštvu daruje in ne mara za zločnost življenja, ki bi si jo bila lahko v delež izvolila. In ako zraven tega tudi za terpina še kak očenašek moli, ali ga v njegovem za telo brezupnem stanu tolaži z boljším upanjem unkray groba, ako njegovo dušo zročuje njenemu Stvarniku, ako poskerbi, kolikor so po tem okolišine, tudi za njegovo večno srečo: je vse to gotovo le znamenje toliko resničniši liberalnosti, toliko blagšega serca. Ker pa lažnjiva prostomiselnost sedanje dobe na vse strani žuga toliko razdjanje, ker se očitno in potuhnjeno bojuje zoper Boga in cerkev; torej naj zoper tega strupenega modrasa pristavimo h koncu še tehtno in vsega premislika vredno opominjevanje nekega pisavca, C. A. Warnefried, Seherblicke I. str. 250 id. razloživši nasledke lažnjivega liberalizma, pristavlja: „V odvrnjenje tega bi prostodušnikom in zlasti liberalcem klicali z besedami prerokovimi: „Spreobrnite se od svojih silo hudobnih potov;“ obrnite svoje misli na večne reči, in ne delajte iz samopridnosti. Razdenite jo veliko več precej v njenih koreninah. . . S sovraštvom zoper pregreho in z ljubeznijo do čednosti premagajte svoje strasti. Vernite se, in ne čakajte šibe Pravičice. Rokam Božjim se ne moremo izviti; ali smo pod njimi iz pravice, ali pa iz usmiljenja. Boljši je za nas, da svoje zmote spoznamo in stopimo pod roko usmiljenosti, kakor da bi v grehah se vterdili in pod roko Božje pravice ostali. Naše zmote ne ostanejo nikoli nekaznovane, zlasti tiste ne, ktere storimo zoper Cerkev. — Šibe pa, s kterimi Bog sovražnike sv. Cerkve tepe, je že David zaznamnjaval z naslednjimi prerškimi besedami: „Postavi čez-nj grešnika. . . Ko je sojen, naj gre ven obsojen in njega molitev bodi v greh. Njegovih dni bodi malo, in njegovo čujsko službo naj prejme kdo drugi. Njega otroci naj bodo srote, in njega žena vdova. Ubežni naj se potikajo njegovi otroci, ter naj beračijo, in pahnjeni naj bodo iz svojih prebivališ. . . Nihče naj mu ne pomaga, nihče naj se ne usmili njegovih sirot. . . Ljubil je prekletev, in ga bo zadela; ni hotel blagoslova, torej se od njega odmika. Oblekel je prekletev kakor oblačilo, in šla je kakor voda v njegovo notranje, in kakor olje v njegove kosti.“ (Ps. 109.)

K temu naj le to pristavimo za take, ki ne razumejo svetopisemskega govorjenja, da te verste nimajo v sebi preklinjevanja, ktero bi izviralo iz maševanja, temuč so le prerokovanje, da Bog bo gotovo spolnil kazni, ki jih je v postavi žugal svojim terdovratnim sovražnikom.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. 26. u. m. so imeli mil. škof v stoljni cerkvi vprčo deželjskega in vojaškega velikaštva in castništva ter družih vernikov veliko letno sv. mašo zavoljo podeljene vstave.

Iz Ljubljane. Ker jih je dosti, ki se želijo o tretjem redu bolj natanko podučiti in še ne vedo morebiti, da je pred ne dolgim časom prišla prav primerna knjiga na svitlo; torej opomnimo, še zlasti zdaj za postni čas, da se v samostanu č. oo. Frančiškanov dobiva še zmiraj: „Popotni tovarš“ za brate in sestre 3. reda med svetom, ki jih je l. 1861 spisal znani slovenski pisatelj č. o. Mansvet Šmajdek. Med drugimi bogatimi nauki v teh bukvah je tudi obširnejši življenje sv. Frančiška Serafinskega, ki je silo spodbudno za vsacega kristjana.

Prelepa gotiška cerkev v Šentrupertu na Dolenskem, ki so jo znani umni dekan g. Vovk tako zalo in umetnosti primerno vravnali, dobi zdaj tudi imeniten altar v gotškem zlogu. Sliši se, da ga izdeluje g. C. Haas & Comp. v Gradcu. Haas je deželni arheolog, zlasti najden v cerkvenem starinstvu, v katerem po nalogi graškega škofa tudi odnotne bogoslovce uči cerkveno arheologijo in umetniško zgodovino in je učenik v Johaneju. Zraven tega je on s tovarštvom vred posestnik c. k. privileg. tovarne za vsake mnoge cerkvene rudninske ali kovinske izdelke, sprejemlje oprave novih ali pa obnovljavanih cerkev in kapel v zlogu, kateri je cerkvi ali kapeli primeren, ter ima v svoji zalogi vse, kar se po cerkvah kovinskih reči rabi, tudi mnogotere križe, svetinje itd. za domačo in hišno rabo.

Iz Loke. — e. — Vedno na svetu žalost veselje greni; tudi zadnja nedelja je bila za našo faro žalostna. Verneta se po dopoldanski službi božji 33letin mož Juri Pfeifer in 14letna pastarica iz Loke po grapi Hrastnici domu v soseseko sv. Barbare. Pri zadnji hišici v grapi si nekoliko oddahmeta, da bi si tako ne bila! Ravno pri kraji so ju vjeli plazovi iz obeh stermin ob grapi, ter oba okoli 4 čevlje globoko v sneg zasuli. Ker ju le ni, gredo drugi dan domači popraševati, kje da bi bila, in kmalo zvedo, da se jima je berž ko ne nesreča primerila. Pod vodstvom g. mestnega fajmoštra in loške gosposke je več ljudi, tudi 20 vojakov, v terek celi dan rilo po zametih zastonj, še le v sredo so ji našli domači in sosedje malo od kraja zadnje pihalice — (plaz ki le verhu sneg pobere); dekelec je imelo glavo pod možem, kar je priča, da je hotel mož sebe in ujo rešiti. Zagrebli smo ji ravno kar na pokopališe! Bravec, moli za njun mir in pokoj, oče naš in pomni da: Čujte — ker ne veste ne ure ne dneva!

Iz Loke. — e. — Gotovo se bodo mladi in odraseni še dolgo časa z veseljem spominjali kvaterne sabote in nedelje letošnjega posta. Prečastiti g. misijonar Fr. Pirc so gredé z gorenskih krajev, kjer so nekdanj zvesto pasli čedo Kristusovo, tudi Loko počastili in razveselili s svojim obiskanjem. Od kod pa ravno Ločanom taka čast in sreča? porečete. Blago serce preč. g. misijonarja, polno prave kersanske ljubezni, pač gorko tudi čuti še tesneji vezi stare prijaznosti, ki posebno solce lepo sklepa. Hotli so tedaj obiskati svojega nekdanjega tovarša in zvestega prijatla preč. g. V. Tolmajner-ja, mestnega fajmoštra loškega. Znano jim je bilo, da svojega dragega sošolca ne najdejo več v sobah loškega farovža, že leta 1853 jih je z bolj mirnim stanovanjem prifarškega pokopališa zamenjal; torej se podajo v saboto popoldne na njegov grob. Dolgo pobožni starček ondi v snegu kleče, z ginljivo molitvijo svojemu dragemu sošolcu in prijatlu znamenje zveste kersanske prijaznosti skažejo ter kaj lepo poterdijo, da je kersanska ljubezen močnejši kot smert.

Skozi in skozi, kar časa so se pri nas mudili, so goreči misijonar kazali, da so v pravem pomenu, kar so nam med drugim peli v pesmi, ki v 7 jeziki njih življenje od otro-

ških let do zdaj kratko in krepko naznanja — pastor Christi ovium — pastir ovčie Kristusovih. Prav po zgledu naj resničnejšega prijatla otrok, ki jih je vabil: Pustite male k meni priti, so ljubezni polni starček v saboto dopoldne šolarje, popoldne pa šolarice s priserčno otroški umnosti primerjeno besedo spominjali poglavitnih naukov, ki osrečujejo kersanskega otroka tukaj in v večnosti. Zdelo se mi je, da vidim krotkega pastirja pri svojih malih Indijanih, ko sim jih slišal otroke opominjati k pridnosti, k hvaležnosti da so kersanski otroci, k lepemu obnašanju v vednim spominu na Boga in na angelea varha, da bi bili vsi božji, Jezusu posebno ljubi otroci, v katerih srcih prebivati hoče itd. Vsakemu so nazadnje podobico za spomin podali. — Z dobrovoljno prijaznostjo, ki je le njim lastna, so tudi gg. učitelje opomnili imenitosti in lepote njihovega čeravno težavnega stanú, jih tolažili za obilni trud z boljšim plačilom od Gospoda, kot so njih pičli dohodki, ki jim jih še dostikrat nehvaležno zavidajo. Izrejo kersansko po duhu sv. Cerkve so priporočevali, sej se spodobi da mati hčerka — Cerkev šolo — za roko varno vodi, — da se hčerka hvaležno dobre matere derži, kjer pri materi se hčerki gotovo naj boljše godi! Drage zernica blagih naukov, ki so jih misijonar na našem šolskem polji sejali, bodo gotovo lep sad obrodile, — beseda iz serca gre do serca! (Kon. na-l.)

Z Gorenskega, 18. svečana. Pervo postno nedeljo, 14. svečana, smo imeli kranjskogorski farani veliko srečo, našega rojaka slavnega misijonarja čast. gospoda Frančiška Pirca med seboj imeti, ki so že pred 47 leti tukaj služili za duhovnega pomočnika. Ko se je v petek zvedilo, de pridejo čast. gospod nas obiskat, in pa de bodo v nedeljo sv. mašo z govorom služili, se je govorica hipoma na vse kraje raznesla, vse se je le od tega pomenkovalo in že težko zaželenega dne pričakovalo. Vsak je želel viditi čast. misijonarja, gorečega aposteljna divjih Indijanov v polnočni Ameriki, ki je že skoz toliko let sto in sto ubozih Indijanov, zgubljenih ovčie, pripeljal v pravi ovčnjak, v edino zveličavno cerkev Kristusovo. Imenitno je slišati besedo Božjo iz blagih ust, iz ust, katire so že toliko divjih serc omečile in na pot zveličanja navodile, in viditi častite roke, katere so spreobrnjenim Indijanom sv. kerst delile in jih za otroke Božje vpeljale v sveto Cerkev.

Pervi govor so imeli častiti starček zjutraj pri šesti sv. maši. Razložili so stan ubogih Indijanov in obširne kraje misijonov, v katerih je še veliko pomanjkanje duhovne pomoči in torej le poredkoma svoje misijone obiskati zamorejo.

Ob desetih so peto sv. mašo služili in zopet govorili ter česenje Božje Matere Marije tako goreče in ginjeno s solznimi očmi priporočevali, de se je vsako oko solzilo, posebno, ko so govorili o priporočevanju v mogočno Njeno varstvo, in pa koliko mogočna besednica pri svojem Božjem Sinu je Marija, de vsak, naj v kakoršni koli nevarnosti, stiski in nadlogi k nji pribeži s pravim zaupanjem, gotovo pomoč zadobi. Tudi so pravili, kako je Bog zaničevavec Marije Device že večkrat očitno kaznoval, kar so tudi z verjetnimi zgledi in iz lastne skušnje pričali.

Popoldan ob dvéh so v svojem tretjem govoru zopet česenje Matere Božje priporočevali, posebno pa posnemanje Njenih lepih zgledov, zlasti čistosti in globoke poniznosti. Vse je bilo do joka ginjeno, veliko vročih solz se stočilo. Poslušavcev je bilo pa toliko, de je bila cerkev vsa natlačena in še zunaj jih je bilo obilo. Veliko jih je prišlo z Ratec in Fužin in celo iz dovške fare. Po pravici se more reči, de ta dan je bil zares za nas pravi misijonski dan, katerega mladi in stari ne bodo kmali pozabili. Vse z veseljem srcem Boga hvali za to milost.

V Ponedeljek so imeli zjutraj srednje bilje in černo sv. mašo za ranjcega kranjskogorskega tedanjega lekana in fajmoštra g. Matija Skumavca, pri katerem so pred 47 leti služili za duh. pomočnika, in tudi za vse odmerle farane. Po zajutreku so pa odrinili. Zdaj se jim pa vsi farani

prav prišerčno zahvalimo. Jim vošimo srečno popotvanje in iz serca želimo, da bi jih angelj Božji po vsih Njih potih vodil srečno. Jih zopet zdrave in vesele pripeljal k Njih ubogim Indijanom, na mogočno priprošnjo Božje Matere Jim Gospod še mnogo let v prid divjih Indijanov dal živeti, po smerti Jih pa naj Gospod Bog za Njih trud obilno poplača. **Z Bogom!** Janez Kranjskogorski.

Z Dolenskega, 9. sveč. k v D. — Preblaga „Danica!“ Dovoli mi ktero tudi o mestih spregovoriti. Večkrat vidim, da kteri, ki sokuje in po zdravih mislih pametne in izobražene glave nosijo, se revnim kmetom posmehujejo in jih za neumne imajo, kadar jih vidijo dolžnosti sv. vere očitno spolnovati, postavim post, očitno molitev pred jedjo in po jedi. Lepa molitev angeljevo česenje se pri kranjskih kmetih večidel pobožno moli v čast Marije Matere Božje, naj si bo doma ali na polji. Vsi se berž odkrijejo in delo pustijo; če jih je več skup, na glas molijo. Pri nekterih je lepa navada, da vselej pred jedjo, tedaj vsak dan trikrat angeljevo česenje molijo. Takrat namreč je vsa družina skupaj, in vsi moliti morajo, ker pri nekterih hišah je tudi nekaj takih, da neradi molijo, večkrat pa tudi zvoniti ne slišijo in tako molitev opustijo.

Vender se pa ta lepa molitev pri kmetih večidel povsod opravlja; pogreša se le pri nekterih bogatih, in pa pri mnezih, ki so preveč študirali, in se toliko naučili, da jim moliti treba ni, pa tudi tako nežni postali, da jim je klobuk pretežak, in ga več ne morejo vzdigniti; tudi so v visokosti toliko do Boga prirastli, da se jim preveč zdi, se pred Njim ponizati in se toraj očitno moliti sramujejo. — Pa kaj bom od tega pisal, sej po deželi je taci le malo; jih je pa po mestih toliko več. To sim sam vidil, ko sim bil pred kratkim časom napervo v Terstu, potem v Ljubljani. V Terstu s prijateljem greva opoldan ravno po tergu zraven sv. Petra, kar kanon poču, da se ves stresnem, ker malokdaj sim kanonov glas slišal. Vprašam prijatla zakaj je strelil, in mi reče: poldan je, tukaj vsak dan opoldan streli. No, si mislim, tukaj pač vsi ljudje slišijo, kdaj je poldan, da molijo, kar pri nas večkrat ne slišimo. Odkrijem se in molim; vidim pa veliko ljudi vsih stanov okrog sebe, pa le malo jih moli, komaj 4. del in še ti le bolj nizkega stanú. Rečem prijatlu: kaj so ti ljudje vsi druge vere, ki ne molijo? Al on mi pravi, da so večidel naše vere, tode le bolj ime imajo, da so kristjanje. Eni so preveč učeni, tako da mislijo, da jim moliti treba ni; drugim so roke oslabele, da klobuka vzdigniti ne morejo; večidel so pa gluhi, ki so jim bogastvo, posvetne skerbi in veselja sluh vzele, da kanona nobeden ne sliši drugač, ko bi vanj počil. Mislim si: dvema gospodoma, kaj pa, da se ne more služiti in sprozi se mi tudi misli na bogatina, šivankino uho in kamelo. V nasi Ljubljani pa vender gotovo tudi vsi učeni, vsi bogati, in vsi imenitni očitno molijo, si mislim, in grem dalje svojo pot. Al jest ubogi kmetič sim se opekeli! Neki dan sim v Ljubljani; poldan zazvoni, se odkrijem, molim, se ozrem in vidim, da tudi tukaj kmečki in prosti ljudje molijo, v suknhah in gosposkih klobukih, pa le malo kateri. Ne le klobukov na glavi, tudi še smodke v ustih so marsikteri imeli. No, si mislim, ti se za učene imajo, pa so manj učeni, kakor mi kmetje; ko bi učeni bili bolj kakor mi, bi se gotovo odkrili in bi Boga molili, ter se tako očitno za kristjane spoznali; in ker več vedo, kakor kmetiški ljudje, bi tako bili lep izgled družim; sej naš Zvelicar pravi: Kdor se bo mene pred ljudmi sramoval, tega se bom tud jest pred svojim Očetom sramoval, in kdor bo mene pred svetom spoznal, tega bom tudi jest spoznal pred svojim Očetom, kteri je v nebesih. **Z Bogom!**

Z Dolenskega, P. — Koledarjev, teh je bilo kaj letos. Marsikdo je rekel: Mende so vse cerkve obozale! Naj s to priliko razodenem gotovo spodobno željo zavolj koledarjev. Koledniki naj koledvajo pametno, kakor se spodobi,

ne pa kakor sim nektere letos vidil, ki s svojim kaledvanjem tudi neumnosti počenjajo; kjer kaj deklet dobijo, jih po hiši preganjajo, s silo hočejo denar od njih imeti, tako da se jim človek skorej ubraniti ne more. Zraven pa še tudi pohušljive, gerde besede po hišah trosijo. Ali so taki nečedneži koledniki? Koledniki prosijo darov v imenu svojega farnega ali soseskinega patrona ali patrone. Opravilo se mora zročevati nar čednišim možem, ki jih fara ali soseska ima, ne pa porednim fantinom ali drugim burkežem. Naj bi tedaj ključarji in oskerbniki cerkvá ne pošiljali narodnežev in pohušljivcev koledvat, ampak pametne može! Razuzdanosti in napčenosti je tako povsod zadosti, ni treba da bi jo še od drugod hodili učiti.

Z vsacim novim letom pa hodijo še drugi koledniki novo leto vošiti, in koledvajo z godbo od hiše do hiše gredé. Taki prav radi vzamejo, kar jim kdo da, žita ali denara. Posebno so veseli, kadar kaj plesavcev in plesavk dobijo, ker ondi dosti nakoledvajo ter denar izvablajo iz nespametne mladosti. Ti lažikoledniki so tudi prav radi veliki pohušljivci in klafaci in mladost k vsi neumnosti spodbudajo in napeljujejo. Kerčmarji so prav veseli, kadar jih ti gosti obišejo, ker s svojim vrisanjem dosti neumnežev skup nakličejo, iz katerih po tem godci in kerčmar ves denar izcužajo. Pri taci priložnostih pekel veliko veselje obhaja. Zato je prav nespametno tem kolednikom darov dajati; za taki dar bo malo Božjega povračila ali lona. Kamor ti škripači pridejo, vso mladost neumno naredijo, večkrat tudi velike nerodnosti napravijo, prepire, tepeže, in koliko še drugih nerodnosti! Zatorej je nar boljši, tem kolednikom vrata zapreti; oni namesti dobrega srečnega novega leta le nesrečnega napravljajo. **Z Bogom!**

Mariborski mil. škof Jakob Maksimilijan v postnem pastirskem listu svoje vernike opominjajo, da naj postno zapoved vestno spolnujejo in pravijo vmes med drugim: Nasa sv. katoliška cerkev ima dolžnost, svojim vernim vse tisto oskerbeti, kar jim pomagati zamore, večno življenje doseči. Sicer nam Bog večkrat priložnost daje, sami sebe, to je, svojo slabo nagnjenje premagati in se v njegovo sveto voljo vdati. Za to nam pošilja mnogo težav in križev.

Blagor nam, ako jih voljno prenašamo, in svoje serce zmiraj bolj ločimo od posvetnosti. Ali tudi sveta cerkev nam v imenu Gospodovem pot premage, ki v večno življenje pelja, vedno kaže, ter nas neprenehoma opominja, vaditi se v tej čednosti. Zatoraj nam zdaj sveti post zapoveduje, ker po svoji modrosti dobro vé, da se človek toliko lažej in srečneje zoper greh in grešno skušnjavo vojskuje, ako se je učil, si iz ljubezni do Boga tudi kaj pritergati, kar ravno samo po sebi grešno ni. Ako Vam toraj kdo pravi, zakaj bi se ravno v petek mesne jedi zderžal, sej je meso tej den takšno, kakor druge dni; odgovorite mu: Res je to, sv. cerkev sama to prav dobro vé, da je namreč vsaka jed božji dar, ako jo s hvaležnim srcem vživamo (1. Tim. 4, 4), alj ti ki tako govoriš, veš v čem se pregrešiš, kadar post prelomiš in cerkvene zapovedi ne spolnuješ? S svojo nepokorsino zoper cerkvo, ktero je Gospod sam poslušati in vbogati ukazal, rekoč, kdor cerkve ne posluša, je pred Bogom kakor malikovavec (Mat. 18, 17); s svojim napuhom se pregrešiš, ker hočeš modrejši biti, kakor cerkev Kristusova, ktero sv. Pavel steber in podporo resnice imenuje (1. Tim. 3, 15); s svojo zanikernostjo se pregrešiš, ker se pripomočkov poslužiti nočeš, ktere ti cerkev ponuja, svoje hudo nagnjenje krotiti, in zvest vojsak Kristusov postati. Ne dajte se motiti, ljubi moji! Zvesti ostanite v veri, ktero Vam sv. cerkev oznanuje in razlaga; zvesto pa tudi spolnujte zapovedi, ktere Vam daja. Da cerkev sam tajisto dal, rekoč: Karkoli bote zvezali na zemlji, bo zvezano tudi v nebesih (Mat. 18, 18). Da bo pa Vaš post Bogu vsec in prijeten, in Vam k zvelicanju, se tako postite, kakor nas Kristus uči, in nam sv. cerkev velela itd.

V Jarenini, 12. sveč. 1864. J. Š. (O stvarjenji.)

Kdo se bo priderznil vsemogočnost Božjo tajiti, ki se v stvarjenji in v vredovanji sveta tako jasno kaže? — Kdo bo terdil, da bi Bog ne bi bil mogel v enem hipu celega sveta in vse kar je v njem, razun grešnega človeka, tudi v sedanji obliki stvariti? — pa kateri pameten človek, pravi Origen (Periarhon lib. IV. c. 16. Tom. 1. pag. 174 Sv. Bened. v Visem. Zusammenhang 265), je tudi kos misliti, da je bil prvi, drugi, tretji dan brez solnea, meseca in zvezd?

Vsakemu, ki se je le koliko kaj z geologijo pečal, je znano, da so se na raznih krajih zemlje našle živalske okamnine, to je, okamnili ali oapneli ostanki že davno pokončanih živali, katerih plemena v historični dobi časa več niso živele; imeli so jih dolgo časa učeni za kosti po občnem potopu pozgubljenih žival; pa resnice niso bili zadeli, kajti scasoma se je pokazalo, da so skalnate sklade, v katerih so bile omenjene okamnine shranjene, čisto različne od tistih, ktere je bil občni potop vzročil, in da so brez dvombe pregloboke, kakor da bi bili mogli občnega potopa, ki je le tedanjega poveršje zemlje prearedil, strašni valovi do njih svoje pogubljive kolobarce pošiljati.

Večkratno skerbno opazovanje te prikazni je tudi učilo, da ni vsa zemlja enaka, da obstoji iz več sklad ali verst, ki druga drugo pokrivajo, in so se zategadel tudi gotovo v raznih časih začele, in da vsaka teh sklad večidel okamnine takih žival zakriva, ki se ne nahajajo ne v spodnji ne v zgornji, pa tudi ne v nijeni drugi legi. — Tako počivajo n. p. človeške kosti le v naj novejši, tako imenovani alluvijski skladi, ki tudi shranjuje oapnine večidel še živečih živalskih plemen, kar nam spričuje, da se človek ni zemlje obdeloval, ko so se poprejšnje sklade začele, pa tudi okamnine doživk so še le v Molasni verst zakrite. —

Veliko število živali pa, ki so v nekdanji dobi časa živele, je čisto pokončanih, le kaka okamnula osti ali pa kak garnik se še tu ali tam najde; pa vendar je že to zadosti, da si učeni anatomisti izpovzamejo, kako velika je bila žival, dokler je živeła; kajti Stvarnik naj modrejši je vsakemu plemenu živali podaril odločne in od drugih plemen različne ude, ki so zopet med seboj v lepi razmeri zastran dolgosti, širokosti i. t. d., — tako da se zamore iz dolgosti enega uda, n. pr. iz zoba, dolgost vsakega drugega uda, n. pr., cevi ali mečne kosti posneti, — in vsled tega pravila si je učeni Cuvier iz ene same okamnele kosti cele garnike predhistoričnih živali zložil, ki so po šestdeset čevljev merili, in so bili natančno podobni naravnemu kostnjaku ravno tiste živali, ktereга so še le pozneje iz zemlje izkopali.

Pa zadosti od tega! Kdor se pa hoče v tej reči bolj na tanko podučiti, naj bere: „Die Urwelt und ihre Wunder, aus dem Englischen des W. Buckland, von Friedrich Werner, Stuttgart 1837. Verlag von Paul Neff,“ ali pa: „Die Kosmogonie des Moses im Vergleiche mit den geologischen Thatsachen von Marcel de Serres, aus dem Französischen übersetzt von Franz Nav. Steck, kathol. Stadtpfarrer zu Reutlingen. Verlag in Tübingen in der Laupp'schen Buchhandlung, in Wien bei C. Gerold.“ Ali Cuvier: Discur. sur le revol. du globe: Die Urgeschichte der Erde und des Menschengeschlechtes nach der Mosaischen Urkunde und den Ergebnissen der Wissenschaften von Seb. Mutzl, 1843 Wien Mechitaristen-Congregations-Buchhandlung; ali: Zusammenhang zwischen Wissenschaft und Offenbarung von Kardinal Wiseman, fünfter Vortrag; II. Geologie. Ali pa: Philosophische Studien über das Christenthum von August Nicolas aus dem Francösischen übersetzt und verbessert von Silvester Hester, 1. Band 3. Auflage: Paderborn, bei Ferdinand Schöningh, Seite 338. Moses gegenüber den Wissenschaften, in drugih več. — Pa že iz tega, kar sem omenil o geoloških prigradkih, se vidi, da so živele v raznih casnih dobah veliko let poprej, kot je bil Bog človeka ustvaril, že razne živali, ktere je

ogelj ali voda pokončala, zemeljske pervine pa, ktere so se usedle in oterpnile, v svojem naročji zakrile; kajti drugač se nikakor ne more razumeti, kako je to, da se človeške kosti samo le v naj novejši zemeljski skladi nahajajo, in nikdar ne v njenih starejših, med tem da so okamnine predhistoričnih živali po pet, šest, devet sklad globokejše. —

Zastoj bi se trudil, kdor bi si prizadeval te in enake geološke prigradke tajiti; pa sej mu jih tudi tajiti treba ni, naj si bo še tako pazljiv čuvaj sionski, kajti Pij IX so 16. novembra 1852 Avgusta Nicolas-a izvolili ali imenovali viteza Pijevega reda zavoljo njegovih izvrstnih knjig, katerim je naslov: Philosophische Betrachtungen über das Christenthum, in v katerih tudi on terdi, da omenjeni jom ni le štiri in dvajset urdolg; sv Avgustin, sv. Ciprian, sv. Gregorij Naziančan, Origen pa in drugi so ravno teh misli.

Pa tudi sv. pismo ne pravi, da je Bog vseh šest dni stvarjeval, to je, z močjo svoje vsemogočne volje iz nicezar stvari vsakega bibliškega dneva napraviljal, ampak kakor Bossuet pravi: je Bog pred začetkom in pred vsem časom stvaril, v času pa je le okičal (VII e Elevat. sur les myst.) „V začetku je Bog stvaril nebo in zemljo. Pa zemlja je bila pusta in prazna. In Bog je rekel: Bodi i. t. d.“ Baco pa pravi zastran tega: In den Werken der Schöpfung sehen wir einen zweifachen Ausfluss der göttlichen Kraft und Gewalt: der eine bezieht sich auf seine Macht, der andere auf seine Weisheit. Der erste giebt sich besonders in der Schöpfung der Materie kund, der andere dagegen in der Schönheit der Form, womit die Materie nunmehr bekleidet wird. Wenn die h. Schrift von der Materie redet, so sagt sie uns nicht, Gott habe gesprochen, dass Himmel und Erde werden sollten, fiat coelum et terra; das ist vielmehr eine Redeweise, die er anwendet für die folgenden Werke. Während also die Schöpfung der Materie sich zeigt als das blosse Werk seiner Hand, trägt hingegen die Einführung der Gestalt in die Materie den Charakter eines Gesetzes oder eines Befehles;“ — in ti tekst je v knjigi natisnjen, kojo so Pij IX pohvalili (Philos. Stud. über d. Christ. v. A. Nicolas Seite 351 3. Auflage).

Ako tedaj kdo pravi, da Bog je v začetku nebo in zemljo, ki je pa še pusta in prazna bila, tedaj celo osvetje ob enem stvaril, in da je še le pozneje v več zaporednih dobah to pozemeljsko zmešanino vredil, in morebiti tudi drevje, živali itd. iz zemeljskih tvarin se začeti zapovedal, taki gotovo ne taji vsemogočnosti Božje, tudi ne Božjega neposrednjega djanja pri stvarjenji, ker so tudi narurne postave neposrednji izraz vsemogočne volje Božje, po katerih se še zdaj žive in nežive stvari na svetu zacenjajo, kakor je bila neposrednja volja Božja, da so se vode zbirale v vodnjake, da so se vzdigale kvisko, in da je postalo morje in se je pokazala suha zemlja itd., in kakor se mi zdi, ni bilo tukaj nijenega stvarjenja v pomenu katekizma (namrec iz nicezar kaj napraviti), ampak le vredovanja ze bivajočih tvarin potreba.

Tako uči geologija, temu ne nasprotuje ne sv. pismo ne sv. kat. cerkva, zato se mi zdi, da ni nijenega vzroka, bibliški jom v drugem pomenu jemati, kakor ga jemljejo keršanski razlagavci sv. pisma, in sem, kakor Wiseman, prepričan, da se vera nikakor ne podpira z odklovanjem, če tudi podsrednjim, že sto in stokrat dopriganih geoloških prigradkov (Wiseman, Zusammenhang zwischen Wissenschaft und Offenbarung. Deutsche verbess. und vermehrte Aufl. v. Dr. Benedikt Weinhart Seite 249.)

Iz Tersta. (Konec.) Bili smo, kakor že popotvanje nanaša, večkrat pričujoči, ko se je slovo jemalo, locilo in pa spet sošlo, pa še nikogar nismo vidili tako ginljivo obledeti in onemiti, kot tega živocutnega franciskana, ko je po besedi in stisku rok zvedel, de smo njegov rojak in de smo prišli iz „cezarjskega stolnega mesta.“

To njegovo nepricakovano veselje pa več del pripisujemo temu, de je že dvajset let pošlo, kar samotni misijonar

ni vidil nobenega rojaka iz omenjenega stolnega mesta, ki bi ga bil v maternem (?) jeziku nagovoril in mu gorko v roko segal. Vse duhovno opravilo s svojimi verniki, naj že bo na prižnici, v spovednici ali pa s presveto popotnico pri smertni postelji, doveršuje le v tujem, to je, v francoskem in indijanskem jeziku.

Kar nam je pa pri tem mniškem življenju najbolj v serce segalo, bilo je ubožstvo in brezpomoč, s kterima se ta pobožni duhovnik bojevati mora, kar mu v njegovem svetem poklicu toliko neprilik dela. Skorej vsi udje katoliške cerkve, kteri so iz spreobrnjenih Indijancev in mešancev, so sami tako ubogi, da se od njih nobenega pripomočka ali pa miloščnje upati ne more. —

Pobožni franciskan, ki pri svojem ubožstvu za hišo in za cerkev le malo storiti zamore, opravlja sploh sam duhovske in cerkveniške opravila; on lišpa in kinča oltar, mala podobe svetnikov, si zvoni k maši, in zraven tega oskerbuje še tudi svoje revne domače reči.

V nedeljo smo bili pri službi Božji. — Med mašo so peli štirje mešanci v belih raketih po latinsko, in sicer tako pobožno umetno, da bi se vadljati dalo, da umejo vsako besedo. Pridigalo se je po francosko, ker ta jezik večji del otočanov govori. Beseda bila je lahka domača in prostemu ljudstvu umevna. Popoldne pa je neutrudljivi duhovnik polučeval v indijanskem jeziku take, ki so se le pred kratkim k sveti veri pristopili, al pa zavoljo starosti in slabe glave družega jezika ni o znali.

Ko je ta iskreno prepričani in v poklicu goreči duhovnik blagoslov dajal svojim vernikom, ki so vsi pokleknil, obraze zagernili in pa pobožno se prekrizali, se je nam še bolj inako storilo, da tako blago opravilo zavoljo pomanjkanja časnih pripomočkov se boljše in dostojniše tekniti ne more. O kako blagovito bi vendar katoličanski misijonar tu dopolnoval svoje opravila, ko bi imel potrebnih pripomočkov! Bil bi mlado-ti učenik, bolnim zdravnik, ubogim pomočnik itd.

Oč. Otonov sošolec.

Iz Tersta, 22. svečana. Danes smo imeli tu na c. k. gimnazii posebno slovesnost. Blagovolili so podeliti naš presvitli cesar njenemu mnogo zasluženemu vodju, g. Venceslavu Jožefu Mencelnu, ki se po 35letnem trudu v pokoj podá, zlati križec za zasluge s krono. Sošla se je bila v okinčani molitvenici šolska mladost s svojimi gg. učenci in vodji družih tukajšnjih cesarskih učilnic. Ob enajstih pa pridejo gg. milostljivi škof Jernej Legat, dvorski svetovavec baron Sterueck, šolski svetovavec Pavišič, mestni župan Porenta in še nekaj družih počastnikov. Dvorski svetovavec je v svojem nagovoru prav serčno povzdignil za-luge verlega vodja in mu potem pripel omenjeni zlati križec. Na to se vodja ginljivo zahvali Njih Veličanstvu za postavitve, učiteljski skupšini za njeno marljivo pripomoč in podbudoje šolsko mladost, se tako vesti, da bode kdaj čast in ponos svoje blažene države. Strojnim počislavnim „Zivio“ na presvetlega vladarja se je končala slovesnost.

Iz Notranjskega, K. — (Igra za postni čas.) Bral sem v slovenskih listih hvale vredno prizadevo predstojništva rokodelskega društva za spodbudo blazih čutil pri udih tega društva z nedolžnimi veseliciami. Bral sem, da so take nedolžne veselice tudi Alojzijanci imeli. Ko sem liste na stran položil, začel pa iskati in zbirati tvarine za postne pridige in se vé da tudi svetopisemske prilike od zgubljenega sina nisem zgrešil, me neprevidoma misli obidejo: Toliko veselie je v društvih, čitavnicah in posameznih družinah, pa ne spomnim se še, da bi se bila kje svetopisemska prilika od zgubljenega sina z osebami igrala. Kako primerna bi bila ta igra za sv. postni čas. Gotovo nedolžna, pa koliko blazih čutil bi tudi v sercih gledavcev obudila! Naj bi se kaka bi-stra glava potrudila to priliko v igro z osebami predelati, kakor n. pr. zgodba egipt. Jožefa, in naj bi se kje poskusila. Zalostni Oče, ki svojeglavemu otroku delez odšteva; kaj morebiti njegov brat govori; kako

se poslovijo; ošabni mladeneč v sredi hudobnih pajdašev; potem pa razcapani svinjski pastir; njegovi samogovori; vernitev; prihod pred očeta; veselje vsih itd.: vse to bi se dalo prav živo počitovati. Taka igra, do konca speljana, bi morebiti marsikomu globokejši do serca segla, kakor dolge eksercicije.

Iz Gorice, 24. sveč. — ni — Dan novega leta preteklo je leto, kar so tatje odnesli ciborij iz naše velike cerkve po noči, pustivši pa vender presv. zakrament v tabernakeljnu. Enaka ali še hujsi hudobija se je letos ponovila v kuratni cerkvi sv. Roka Podturnom. Pervo postno nedeljo namreč proti 8 zjutraj je nekdo ukradel ne le ciborija iz tabernakeljna, ampak tudi odnesel presvete Hostije, ki so bile v njem hranjene. Pač zgrozivno djanje za vsacega, kteremu le iskra česčenja do naj Svetejega še v sercu tlije! Kam bi se imeli enaki oskrunjevavci vpisovati? — Naj se le Renanovi knjižurači prosti tek pusti, se bo gotovo njen vpliv prej ali poznej tudi med lačni proletariat vrnil, kterega nasledek pa bo tudi gostejši ponavljanje omenjenih oskrunjevanj in tatvin po naj svetejih krajih. Bog ne daj tega! Zatoraj so naš prezvišeni vikši škof še prav o pravem času v svojem talijanskem pastirskem postnem listu posvarili verne svoje nadškofije zoper Renanovo knjižuro, naj bi na puhlo čenčljanje overženega bogotajca ne zgubili vere v Jezusovo božanstvo, ktero je skoz in skoz tako jasno in jederno prepričano in verovano že skor 19 stoletij, da le neumnež in več kot prederzni hudobnož se mora imenovati, kdor koli bi to tajiti hotel.

Iz Ljubljane. Naš preča-titljivi gospod misijonar Fr. Pirc so zdaj že čez teden zopet v Ljubljani in se pripravljajo s svojo zbrano deržino na odhod nazaj v svoj misijon. Kolikor se zdaj vé, pojdejo z njimi: iz ljubljanske škofije duhoven v. č. g. Jož. Buh in 3 bogoslovci: gg. Jan. Žužek I., Nace Tomazin in Jaka Trobic III.; iz goriske vikši škofije 4 bogoslovci: gg. Alojzi Plut, Janez Tomažević, Jaka Erlah, Ivan Velikanje; dva učenca goriska: g. Ivan Pirnat (petošole), g. Blaž Dermastja (šestšole); šest bogoslovcov iz Paderborna. Tudi izmed ljubljanskih študentov, ki se jih je silo veliko ponudilo, mislijo nekte re seboj vzeti, da bodo tamkej potrebnih reči se izučili in potem duhovni posvečeni ter misijonarji postali.

Verlega prijatla misijonu so se skazali posebno goriskim bogoslovcem, ktere so bogato obdarili, visoko častiti gosp. Janez Budav, kanonik, semeniški vodja, šolski nadziratelj itd. Vsi obdarjeni bogoslovci Jim preserčno zahvalo naznanujejo in obetajo, vedno moliti zanje, da bi se vdeležili vsega zasluženja, ako je Božja volja, da bodo mogli kaj za zveličanje Amerikancev delati. Bog Jih živi!

Tudi mnoge druge veselje obhaja, v Ameriko preseliti se. Iz Štajarskega je pisal neki posetnik in rokodelce gosp. Pircu, da se zbira več čverstih in umetnih rokodelcev, ki mislijo s svojimi deržinami vred v Ameriko preseliti se, kadar se nar manj 20 deržin zbere, in prosi gosp. misijonarja za svet v tej zadevi.

Mične in za Slovane častne reči se berejo v dveh pis-mih gosp. Pircovega namestovavca v Ameriki (iz kterih sicer tihotapsko tukaj kaj povemo, pa upamo, da dobrotljivi gosp. misijonar bodo prizanesli). V prvem listu 29. grud. u. l. g. Jož. Anton Marija Gäss, njih namestnik, lepo prosi, da naj se gosp. misijonar Pirc nič ne prenagljuje, temuč „naj tako dolgo čakajo, da bodo iz svoje lastne dežele dobili stanovitnih misijonarjev, ter naj se ne zanasajo na parske in francoske, ako bi v svoji lastni deželi precej ne dobili duhovnov, Nemci in Francozi ne bodo obstali, ker nimajo zmožnosti za jezike, kakor Slovani. Vaši stanovitni rojaki.“

Iz ravno tega pisma je tudi očitno, kako močno ljubljani in spoštovani so gosp. misijonar Pirc v Ameriki. „Ves Crow Wing“ pravi pisavec, pozdravila odzdravlja in močno koperni, zopet kaj od Vas slišati. Vašega godu dan, ko se je podoba Vašega patrona na altarji lesketala, je bila cerkev

bolj polna, kakor kako nedeljo.“ Potem nasledvajo velike pozdravila in vošila, poslednjič zopet priserčna prošnja „v prid časti Božje in zveličanja indijanskih divjakov, da naj sterpijo s poterpežljivostjo, ki po zaterjeni Zveličarjevi obljubi stoteren sad obrodi, ter naj ne zapuščajo poprej svoje dežele Kranjskega, dokler nar manj šest slovansko govorečih duhovnov ne dobijo.“

V dragem listu 19. pros. 1864 ponavlja g. vikarij Gäss poprejšnjo prošnjo in piše: „V svojem poslednjem pismu sem bil pozabil pristaviti, da v god nedolžnih otročičev je mesec razlil sijanje v podobo moštrance, kar sem razlagal za dober predpomen, da bote, Prečastiljivi gospod! poterpežljivo sterpeli v svoji deželi dotlej, da iz svoje lastne dežele nar manj šest duhovnov skupaj imate, da bote mogli z njimi svoji duhovski oblasti (jurisdikciji) zročene indijanske misijone oskerbeti. Odpustite moji nadležnosti v tej reči, ker zmiraj se bojim, da se povernete brez duhovnov. Pred 8 dnevi je bil pri meni prvi poglavar iz Vinibugosiš Lake in me je vprašal, če pridem tje gori. Rekel sem mu, da v začetku svečana in dal sem mu ko „masinaigan“ za „ogimansag“ tobaka. V nedeljo sem bil v Belle Prairie, kamor sem hotel že ob novem letu iti, bil je pa takrat tako steklen mraz v zavezi z vžigajočim viharjem, da mi je skoz 4 dni kava v slednici vse do dna v led zmerznila. Čez noč mi je kruh zmerznil, da je bil kakor kamen. ... Zdaj je mraz pojenjal. ...

Vse popraša po Vas v Belle Prairie, kakor tudi tukaj ob nedeljah vse pozveduje; in vsi mi naročujejo pozdravila do Vas, in ljudje se močno veselje, ako prav veliko duhovnov sebojpripeljete. ...“ Pred sklepom je še enkrat prav živo priporočevanje za duhovne.

Čuditi se mora vsaki človek krepki delavnosti č. g. mis. Pirca v toliki starosti. Kodar so hodili po deželi, so zmiraj pridigali, in še poslednjo nedeljo trikrat v Franciški cerkvi Božjo besedo oznanovali.

Opomniti moramo posljednjič še posebne časti in veselja, ki ga je te dni kmetijska družba napravila tolikanj zasluženemu rojaku in misijonarju. Odbor te družbe jim je namreč zročil prelepo poslavitno pismo, v katerem serčno hvalo naznanuje za vse, kar so v. č. gosp. Pirc storili za našo deželo. Pismo slovensko časti obdarovanca in darovavce. Tako-le je: Prečastitemu Gospodu

FRANCU PIRCU

mnogozaslužnemu misijonarju v severni Ameriki!

Slavni Gospod!

Prihod Vaš v domovino našo, ki Vas še zmiraj kot svojega dobrotnika v hvaležnem šercu nosi, naklada kmetijski družbi dolžnost, ne le, da svoje veselje naznanuje, da Vas je po toliko težavnih opravilih v nogradu Gospodovem v daljni Ameriki Previdnost Božja po preteku 28 let krepke in zdrave na Vaš dom pripeljala, temuč da Vam svojo serčno zahvalo razodeva za trud Vaš, s katerim ste pred 40 leti tako rekoč stvarivec umne sadjoreje na Kranjskem postali.

Slavni Gospod! Seme, ki ste ga sejali pred odhodom Svojim od nas, rodilo je toliko bogat sad, da ponosno moremo reči, da Krajna ni več zadnja dežela v veliki naši Avstrii. Priča tega so nam sadne razstave bile, ki smo jih trikrat vidili v Ljubljani.

To je naj bolj Vaše delo! zakaj Vi ste bili prvi, ki ste z besedo in djanjem položili podslombo temu razdelku kmetijskemu, ki pospešuje materialni blagor domovine naše. Ko se tedaj Vašega prihoda kmetijska družba poslužuje, da Vam razodeva iskreno hvaležnost v imenu cele dežele za veliko dobroto, ki ste ji jo skazali v povzdigi sadjoreje, Vam izročuje Vašega „Vertnarja“ že v tretjem iztisu, ki naj Vam bode spomin, da ime „Pirc“ je z zlatimi pismenkami zapisano v zgodovino ne le kranjske, temuč vse slovenske zemlje. Sprejmite blagovoljno ta spominček!

Mili Bog pa naj Vas srečne vodi in varuje po vseh Vaših potih, pa Vas zopet pripelje v domovino Vašo, domovino našo, kadar končate svoj veliki poklic na tujem svetu!

Odbor c. k. kmetijske družbe v Ljubljani
29. januarja 1864.

Fidelis Terpinc s. r. .
predsednik.

Dr. Janez Bleiweis s. r. .
tajnik.

Kaj je kej novega po širokem svetu?

Sedanji stan po svetu je taki, da povsod vrè, po nekterih krajih bolj, po nekterih manj glasno, sem ter tje tudi kipi; bojé se pa, da bi ne skipelo v splošno vojsko. Kaj pa da se v tem kropu kuha, blezo tudi sam bistri Napoleon dobro ne vé. Iz Šlesvika se nekaj dni že nič posebnega ne sliši, ker močni duppelski zakopi utegnejo zaveznikoma še kaj časa kljubovati. Nekaj čuma so zagnali, ker so Prusi tudi v Jutlandijo segli in vzeli Dancem Kolding, prvo znatno mesto v Jutlandii na poti v Kristiansfeld in Fridericijo. Švedija je zavolj tega na angleško prizadevo z Danijo zavezo sklenila, da ji bo po suhem in po vodi na pomoč pritegnila, ako bi vojska žugala več kot le Šlesvik v zastavo vzeti; Francija pa da se je storila porokinjo te zaveze. Po tem takem bi stale te moči zoper Prusijo in Avstrijo. Pravijo, da Avstrija in Prusija niste edinih misel o Šlesvik-u in Jutlandii, ker Avstrija je zmerna, Prusija predelec sega. Naj poslednjiše se je tudi razglasilo o pogovoru, kterege je Anglija nasvetvala, da bi se šlesvik-holšteinske homatije poravnale, in ki ste ga neki Avstrija in Prusija sicer sprejele, vendar pa da med tem časom vojske ne mislite ustaviti. — Zastran Mexike se naznanila močno križajo. Nemci strasijo po časnikih nadvojvoda Maksimilijana, kolikor morejo, da bi ne sprejel ondotne cesarske krone in vsakterih zadreg pripovedujejo; francoski listi pa se hvalijo, da se Francozom dobro godi, da se njih nasprotniki (Juarrezovci) sami med seboj rujejo. V nekem takem tepežu med seboj so jih 50 pobili. — Poljaki Rusom zopet hujsi pritiskajo z uporom in skrivno narodno vlado. — V Grecii in ob spodnji Donovi se klice miru ne razcvitajo. — Od angleške kraljice se mnogo govori, da se hoče vladi odpo vedati. — Marsikteri česki beletristiški listi svojega sto in stokrat prežuljenega Husa zopet žulijo in žulijo, in ne morejo se ločiti od njega, kakor čevljar od smole ne. Ta večna dražba zoper katoliške Slovane je menda pospeševanje tiste vzajemnosti, katero sicer radi priporočajo.

V Bogšan-u v Banatu, kakor „Cyr. a Meth.“ po „Ung. N.“ piše, je 310 ondotnih nezedinjenih grekov izreklo, da so pripravljani v katoliško Cerkev prestopiti.

V Rimu, kakor je znati, bo še pred koncem l. 1864 novo posvečevanje služabnikov Božjih. Blažena, ki imata biti med svetnike pristeta, sta: Blažena Franciška Marija peterih kervavih ran, in blaženi Jožafat Konkevici, viksi škof v Polocz-u. Ta sveti prelat, rojen v Volodimiru, je bil bazilijanski minih, in v samostanskem življenji kakor na višjiškofovskem sedežu zgled zatajevanja. Vedno si je prizadeval spačene k pokori napravljati, krivoverce in razkolnike spreobračati. Leta 1623, 12. kim. so ga krivoverci, nadraženi od položkega razkolniškega in vsiljenega škofa, nadraženo napadli in neusmiljeno umorili, s kolmi in palicami pobili, truplo pa po cestah vlekli ter ga s kamni na vratu v reko vergli. Verniki pa so truplo iz vode oteli in ga v stolni cerkvi pokopali. Razni čudeži so skazali svetost vikšega škofa, tako krivično za vero od sovražnikov umorjenega. Sveti zbor obredov je l. 1624 z določilom poterdil, da je mučenstvo tega vikšega škofa očitno spričano, in da so mnogoteri čudeži njegovo svetost poterdili. Torej ga je papež Urban VIII naslednje leto 16. majnika v zapisnik spričevavev ali mučencev pripisal, in praznik njegov

postavil 12. kim., poterdil tudi mašo in dnevniče za red sv. Bazilija in za vse katoliške cerkve na Rusovskem.

Nesrečo v Santjagu v Ameriki, kjer je veliko ljudi zgorelo, moramo še enkrat omeniti. Vsaka reč, zlasti pa bolj čudna, se v začetku rada presili, posebno kadar je kaj tacega, da je s cerkvijo in katoliško vero zedinjeno. Tako je bilo tudi tukaj. Ni zgorelo 2000 ljudi, tudi ne 1800, ne 1500, tudi 500 ne. Naj poslednjiši naznanila jih devaja na 200, ki je tudi še grozna in velika nesreča. Morebiti jih pa tudi še toliko ni bilo.

Iz Bolgarije. (Kat. List.) Bolgarski vikši škof Sokolski, ki so bili Rusi razvpili, da je zopet odpadel, živi se vselej in je stanovit v katoliški veri. Naj poslednjiše naznanila do Propagande v Rimu to reč poterjujejo in ni dvoma, da je bil res s prekano izpeljan iz Carigrada, v začetku zapert v nekem razkolniškem samostanu, pozneje prestavljen drugemu blizu Kieva, kjer se zdaj stanuje. O. Ivan K. Falerone, apostolski načelnik frančiškanske misije v Carigradu, kteremu je bila dana naloga, da naj to reč preiše, je zastran tega poslal Propagandi neoverzljive dokaze. To naznanilo se natanko zлага z dopisom iz Kieva v „Journal-u de Constantinople“ 18. listop. u. l. „Ni več dvoma, da mlisp. Sokolski, nesramno ugrabljen svoji čedi, je stanovitno in srečno ostal katol. Cerkvi in da zapert v razkolniškem samostanu mora terpeti vse hudo.“ Vemo, da rimski Stol se bo na vso moč prizadjal, da bi se ta prevredni cerkveni častnik, vikši škof bolgarski, v svobodo spravil. Zadržkov se gotovo ne bo manjkalo, pa tudi z druge strani se ne bo nič opustilo, kar bi moglo to reč popesiti.

Lesniki, jabelka in lesnika.

V Varšavi je neki Rus ukazal oo. Bernardincem, da se morajo v 3 dneh pobrati iz svojega samostana, ker bo iz njega napravil derzavne ječe. Da bo uboge Poljake v njih ječah, kaj pa da? Ni pa čudo, če razkolnik ropo katolicana, ker na Laškem katoličan s katoličanom tako dela. Pravica je šla spat. — Freimavrarija sadanjo dobo imajo 8.258 beznic ali lež s 500.000 bezničarji ali djavnimi udi, nedjavnih je neki kake tri milijone. Prepovedana je bezničarja na Španskiem, Avstrijskem in Ruskem. — Pomoček zoper pijanost. Gerd dedec v Unterwald-u, prepričan da se je bil upijanil in je svojo ženo in otroke terpinčil, je bil obsojen: 1. se delj časa zapert postiti; 2. je bil po žandarmu šiban ter jih je 25 spravil; 3. bo poslan v spokorno hišo za pol drugo leto; 4. bode po prestani kazni zgubil pravico piti, bodi si po keremah ali po družih hišah; 5. mora sodnijske stroške plačati. — Tisti žlezasti „Comitato nazionale“, ki ima v Rimu toliko pravice, kolikor žohar ali šurk v mleku, je o Pustu tujeem v Rimu vstulil razglas, s kterim je prepovedoval se vdeleževati pustnih veselic, da bi ne zabavljali uzaljenju suznjega ljudstva! „Armonia“ pa pravi, da tri reči ljudstvo suznje delajo: zatiranje njegove vere, njegovega časnega prida, njegove osebnue prostosti. — potem pa jasno dokaze, da s temi tremi šibami se tare ljudstvo v novi Italii, — ne pa v Rimu, kjer je ljudstvo tako svobodno, da bi si ves laški narod srečo vošil, ako bi bil v taki suznosti, kakor je rimsko ljudstvo. — Na Ogerskem lakota hudo vdeluje, 21. u. m. je v Solnoku pet ljudi za lakoto umerlo. — V Drinopolji (Adrianopolnu) in okrogu je to zimo do 200 ljudi zmerznilo. — Slavni francoski derzavnik, visoko učeni zgodovinar in izverstni govornik Guizot se bo zoper bogokletno Renanovo knjizuro za Sinu Božjega potegnul v posebni knjigi ki jo bo na svitlo dal. Slava mu! — Izmed 4 tolovajev, ki so hotli cesarja Napoleona umoriti, sta Greko in Trabuko na galejo, Skaljoni in Imperatori pa po 20 let v ječo obsojena.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Fara Šmartin pod Šmarno goro je podeljena gosp. Antonu Namre-t-u, lokalistu v Kopanji; le-ta lokalija je torej 24. t. m. razpisana.

V terzaški škofii. Umerl je gosp. Karol Marenci, baron Mahrenfels in Schöneegg, mlad duhovnik v pokoju. R. l. P.

Dobrotni darovi.

Za Riharjev spomink. P. n. gosp. kan. in kancl. G. Velkaverh 15 gld. — G. Ant. Tavčar, škof. kapl., 3 gld. — S Šmarne gore 2 gid.

Za misijon gosp. Pirca. Jan. K. 1 gld. — Er. K. 2 gld. — S Šmarne gore 2 gld.

Za ubožno cerkev sv. Duha v čateški duhovni. G. M. Km. 1 gld.

Pogovori z gg. dopisovalci.

Bivajočemu in bivšemu: Lepa hvala! Naročeno se bode opravilo. G. M. S. v R.: Strinjenje obeh pog. je negot. in torej ne kaže; prestavl. bi bilo silo mučno; torej upamo, da bote tako zadovoljni. Drugo se bode spolnilo. — G. Fr. Š. v Sl. gor.: Vse dobite po buk. g. Gerb. — G. And. M. v G.: Zastran lista, ki je bil sicer od tod poslan, pri odpravn. govorili; — spis „pripovedka“ (poslan 10. jan) pride na versto nar. prej ko bo moč, drugoga nam ni došlo. —

Preljubim rojakom.

V malo dneh, ko sem se mudil pri svojih dobrih rojakih in več krajev obiskal, sem povsod najdel toliko ljubezen in prijaznost, da je bilo moje serce mečno ginjeno. Bog Vam obilno poverni Vašo priljudnost, preljubljeni moji rojaki! pa tudi darove, ki ste jih za moj misijon darovali, čeravno za to nisem bil nobenega povabila razglasil, in bodite prepričani, da se bodo obračali v namen, v kakoršnega ste jih dali. In Tebi, slavna kmetijska družba! serčna hvala za tako lepo počislanje, ki si mi ga razodela v imenu moje lepe domovine. Spominek, ki si mi ga zročila po slavnih svojih udih, blagorodnih gospodih, predsedniku Fidelu Terpincu in dr. Janezu Bleiweisu, mi bo vedno prav drag ostal in prizadeval si bom tudi v daljni Ameriki vrednega skazovati se dobre misli, ki jo moji nepozabljivi rojaki od mene imajo. In zdaj ko se od Vas — blezo za vselej ločim, in se podam nazaj k svojim ljubim Indijanom, Vas prosim, priserčni rojaki! molite za-me, da bi usmiljeni Bog, kakor do zdaj, tako tudi v prihodnje moje delo blagoslovljal. Molimo eden za drugega, da se enkrat v Očetovi hiši stanovitno snidemo; tukaj je veselje s sprijatli kratko.

Za svojega opravnika sem naprosil g. vrednika „Zgodnje Danice“, ako bi imel kdo kaj izročiti za oprave mojih cerkev itd. Ako bi mi kak prijatelj želel pisati, naj napis tako-le naredi:

Rev. Mr. Francis Pierz, kath. Missionary

at
Via Crow Wing,
Wien, Minesota,
Bremen, Nordamerika,
New York.

V Ljubljani 28. svečana 1864.

Francišk Pirc.

kat. misijonar.